

NETIESIOGINIŲ IŠLAIDŲ FIKSUOTOJI NORMA vietos projektuose

*Lektorė Renata Padalevičiūtė
2019 m. gegužės mėn.*

Netiesioginių išlaidų fiksuotosios normos (FN) nauda

- Projekto netiesioginėms (administravimo) išlaidoms skiriamas projekto sutartyje nustatytas lėšų procentas;
- Netiesioginės išlaidos gali sudaryti **nuo 12 iki 24 proc.** nuo tinkamų finansuoti (tiesioginių) projekto išlaidų;
- Netiesioginių išlaidų suma mokėjimo prašymuose **apskaičiuojamos labai paprastai** (tiesioginės išlaidos x FN);
- Taikant FN, netiesioginių išlaidų **NEREIKIA PAGRĮSTI** išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentais (išskyrus vieną išimtį...)

FN nustatymo ir taikymo teisinis pagrindimas

- FN taikymas apibrėžtas EK reglamente 1303/2013;
- LEADER vietos veiklos projektams bus taikoma 2014-2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programoje **Europos socialinio fondo** lėšomis finansuojamiems projektams parengta netiesioginių išlaidų FN taikymo metodika ir FN dydžiai;
- Šis metodas (naudoti kitoje programoje nustatytas FN) pasirinktas atsižvelgiant į EK reglamento 1303/2013 nuostatas, dėl supaprastinimų taikymo (*vadovaujamosi 68(c) straipsnio nuostata dėl projektų ir paramos gavėjų panašumo*).

Pagrindinės sąvokos

- **Tiesioginės išlaidos** – tiesiogiai projekto veikloms įgyvendinti būtinos išlaidos (neapima projekto administravimo išlaidų):
 - Visos vietos projekto finansinio plano 5.1-5.2 eilutėse nurodytos išlaidos

Naujų prekių įsigijimo:			
Darbų ir paslaugų įsigijimo:			
Bendrosios išlaidos:			
Viešinimo išlaidos			
Įnašas natūra:			
Savanoriškas darbas			
Nekilnojamasis turtas			

Pagrindinės sąvokos

- **Netiesioginės išlaidos** – projekto išlaidos, kurios nėra skiriamos tiesiogiai projekto veikloms įgyvendinti, tačiau yra būtinos tinkamam projekto įgyvendinimui užtikrinti (*t. y. projekto administravimo ir susijusios išlaidos*).
- **Fiksuotoji norma (FN)** – procentais išreikšta norma nuo visų ar dalies projekto tinkamų finansuoti išlaidų;
- **Netiesioginių išlaidų FN** – procentais išreikšta *netiesioginių išlaidų dalis nuo tinkamų finansuoti tiesioginių projekto išlaidų*;

Netiesioginių išlaidų FN

Netiesioginių išlaidų FN apima šias išlaidas (jos negali būti priskiriamos tiesioginėms išlaidoms(!)):

- Projekto administravimo ir susijusias išlaidas:
 - Projekto vykdytojo ir(ar) partnerių darbuotojų darbo užmokesčio išlaidos už laiką, dirbtą administruojant projektą;
 - Projektą administruojančių asmenų mokymo projekto administravimo klausimais išlaidas;
 - Su projekto administravimo reikmėmis susijusių prekių įsigijimo išlaidas;
 - Su projekto administravimo reikmėmis susijusių patalpų nuomos išlaidas;
 - Įrangos, transporto priemonių kai jos susijusios su projekto administravimu, nuomos išlaidas;
 - Projekto administravimo paslaugų pirkimo išlaidas;
 - Projekto administravimo reikmėms būtinų komunalinių paslaugų ir ryšio išlaidas ir įgyto ir (arba) nuomojamo turto eksploataavimo išlaidas;
 - Kitas su projekto administravimu susijusias išlaidas
- Finansinių paslaugų pirkimo išlaidas (avanso draudimo, kredito įstaigos mokesčių ir kitų finansinių paslaugų pirkimo išlaidas);
- Projekto lėšų panaudojimo patikrinimo paslaugų (audito) pirkimo išlaidas;
- Turto draudimo išlaidas

Kas laikoma projekto administravimu?

(Pavyzdžiai, nebaigtinis sąrašas):

- Buhalterinės apskaitos tvarkymas;
- Projekto ataskaitų rengimas (dauginimas, spausdinimas, siuntimas, pristatymas, taisymas);
- Projekto mokėjimo prašymų rengimas (dauginimas, spausdinimas, siuntimas, pristatymas, taisymas);
- Projekto darbuotojų samdymas, atleidimas, dokumentų tvarkymas, darbo užmokesčio skaičiavimas, išmokėjimas, bendrieji mokymai (darbo, priešgaisrinės saugos ir pan. klausimais);
- Projekto pirkimų rengimas, skelbimas, administravimas, sutarčių su laimėtojais sudarymas, priežiūra, mokėjimai ir pan.;
- Įmonės/organizacijos IT sistemos priežiūra, atnaujinimas, tinklapio atnaujinimas *(išskyrus, jeigu kuriamas naujas tinklapis įgyvendinamam projektui)*;
- Teisinių reikalavimų, susijusių su projekto įgyvendinimu, vykdymas

Netiesioginių išlaidų FN

- FN (procentais) priklauso nuo:
 - Projekto tinkamų finansuoti išlaidų sumos (tiesioginės + netiesioginės išlaidos);
 - Projekto veiklų rangos išlaidų dalies (skaičiuojama nuo tiesioginių išlaidų, apvalinant 2 skaičius po kablelio)

Nr.	Projekto tinkamų finansuoti išlaidų suma (įskaitant netiesiogines išlaidas, apmokamas taikant fiksuotąją normą), eurai	Didžiausia fiksuotoji norma (procentais), kai projekto veiklų rangos išlaidų dalis sudaro:		
		iki 60 proc. (imtina) tiesioginių projekto išlaidų	nuo 60 proc. iki 90 proc. (imtina) tiesioginių projekto išlaidų	daugiau kaip 90 procentų tiesioginių projekto išlaidų
1.	iki 85 000	24	24	12
2.	nuo 85 001 iki 175 000	24	21	12
3.	nuo 175 001	19	19	12

Kas ir kada nustato projektui taikomą FN?

- Preliminariai apskaičiuoja pareiškėjas, pildydamas projekto paraišką (5 dalis, „projekto finansinis planas“);
- Patikrina ir, esant poreikiui, perskaičiuoja vietos veiklos grupės (VVG), atlikdamos projekto tinkamumo finansuoti vertinimą, peržiūri NMA.

FN skaičiavimo procesas

Surašomos tiesioginės išlaidos

- Finansinis planas

Identifikuojamos veiklų rangos išlaidos (dalis nuo tiesioginių)

- Finansinis planas, VII stulpelis

Apskaičiuojamos tiesioginių išlaidų ir veiklų rangos išlaidų sumos

- Finansinis planas, 5.3 eilutė

Apskaičiuojama veiklų rangos dalis (%) nuo tiesioginių išlaidų

- Finansinis planas, 5.4 eilutė

Pagal tiesioginių išlaidų sumą ir veiklų rangos dalį nustatoma preliminarinė FN

- Finansinis planas, 5.5 eilutė

Apskaičiuojamos netiesioginės išlaidos, pritaikius FN

- Finansinis planas, 5.6 eilutė

Suskaičiuojama bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma ir patikrinama, ar teisingai pritaikyta FN

- Finansinis planas, 5.7 eilutė

5. VIETOS PROJEKTO FINANSINIS PLANAS								
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Eil. Nr.	Tinkamų finansuoti išlaidų pavadinimai	Planuojamų išlaidų kainos pagrindimas	Planuojamų išlaidų suma, Eur (įskaitant nuosavą indėlį)				Prašoma finansuoti suma, Eur be PVM	Prašoma finansuoti suma, Eur su PVM
			be PVM	PVM	su PVM	Iš jų, veiklų rangos išlaidų suma*		
5.1.								
5.1.1.	Naujų prekių įsigijimo:							
5.1.1.1.	Prekė X				10000	10000		
5.1.2.	Darbų ir paslaugų įsigijimo:							
5.1.2.1.	Pastato remontas	Perkami rangos darbai			43000	43000		
5.1.3.	Bendrosios išlaidos:							
5.1.3.1.	Konsultacijos dėl poveikio aplinkai vertinimo	Galimybių studija rengia pareiškėjas, perkamos tik konsultacijos dėl poveikio aplinkai vertinimo			1000	0		
5.1.3.<...>	Viešinimo išlaidos							
	Plakato leidyba				2000	2000		
5.1.5.	Įnašas natūra:							
5.1.5.1.	Savanoriškas darbas							
5.1.5.1.1.					7000	0		
5.1.5.2.	Nekilnojamasis turtas							
5.1.5.2.1.					2000	2000		
5.1.6.	Netiesioginės išlaidos:							
5.1.6.1.	Iš viso tiesioginių išlaidų (Eur):				65000	57000		
5.1.6.2.	Veiklų rangos išlaidų dalis (nuo visų tiesioginių projekto išlaidų), proc.					87,69		
5.1.6.3.	Fiksuotoji norma netiesioginėms išlaidoms apmokėti, proc.		24					
5.1.6.4.	Netiesioginės išlaidos (Eur):				15600			
5.1.7	Iš viso tinkamų finansuoti išlaidų (Eur):				80600			

FN skaičiavimo pavyzdys

(paraiškos formos 5 dalis - finansinis planas)

5. VIETOS PROJEKTO FINANSINIS PLANAS								
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Eil. Nr.	Tinkamų finansuoti išlaidų pavadinimai	Planuojamų išlaidų kainos pagrindimas	Planuojamų išlaidų suma, Eur (įskaitant nuosavą indėlį)				Prašoma finansuoti suma, Eur be PVM	Prašoma finansuoti suma, Eur su PVM
			be PVM	PVM	su PVM	Iš jų, veiklų rangos išlaidų suma*		
5.1.								
5.1.1.	Naujų prekių įsigijimo:							
5.1.1.1.	Prekė X				10000	10000		
5.1.2.	Darbų ir paslaugų įsigijimo:							
5.1.2.1.	Pastato remontas	Perkami rangos darbai			45000	45000		
5.1.3.	Bendrosios išlaidos:							
5.1.3.1.	Konsultacijos dėl poveikio aplinkai vertinimo	Galimybių studija rengia pareiškėjas, perkamos tik konsultacijos dėl poveikio aplinkai vertinimo			2000	0		
5.1.3.<...>	Viešinimo išlaidos							
	Plakato leidyba				2000	2000		
5.1.5.	Inašas natūra:							
5.1.5.1.	Savanoriškas darbas							
5.1.5.1.1.					7000	0		
5.1.5.2.	Nekilnojamas turtas							
5.1.5.2.1.					3000	3000		
5.1.6.	Netiesioginės išlaidos							
5.1.6.1.	Iš viso tiesioginių išlaidų (Eur):				69000	60000		
5.1.6.2.	Veiklų rangos išlaidų dalis (nuo visų tiesioginių projekto išlaidų), proc.					86,96		
5.1.6.3.	Fiksuotoji norma netiesioginėms išlaidoms apmokėti, proc.					24-23		
5.1.6.4.	Netiesioginės išlaidos (Eur):				16560			
					15870			
5.1.7	Iš viso tinkamų finansuoti išlaidų (Eur):				85560			
					84870			

Projekto tiesioginių išlaidų suma (5.3 eilutė) <85000, veiklų rangos išlaidų dalis (5.4 eilutė) <90 proc., taikoma 24 proc. FN

Tačiau pritaikius 24 proc. FN ir susumavus tiesiogines ir netiesiogines išlaidas, VISA TINKAMŲ FINANSUOTI išlaidų suma viršija 85000, vadinasi **24 proc. FN negali būti taikoma**

Rekomenduojama palaipsniui mažinti FN iki mažesnio sveiko skaičiaus, kol bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma „neišlipa“ iš intervalo ribos (t.y. nebūtina iškart taikyti sekančio intervalo FN – 21 proc., nes pritaikius 21 proc. bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma bus <85000, vadinasi, tarsi būtų galima taikyti 24 proc. FN, t.y. „užburtas ratas“

Kodėl svarbu identifikuoti veiklų rangos išlaidas ir apskaičiuoti jų dalį?

- Vadovaujantis EK reglamento 1303/2013 67 str. 4 dalimi, jeigu projektas įgyvendinamas išimtinai rengiant darbų, prekių arba paslaugų viešuosius pirkimus, projekto išlaidos **negali būti apmokamos supaprastintai** (atitinkamai, negali būti taikoma FN);
- Netiesioginių išlaidų FN tyrimas (parengtas ir taikomas Europos socialinio fondo finansuojamiems projektams, kuriame nustatytais normomis vadovaujama šioje LEADER programoje) buvo suderintas su EK tik įvertinus projektų veiklų rangos išlaidų dalį ir jų įtaką netiesioginių išlaidų dydžiui

Projekto veiklų rangos išlaidos

- Veiklų rangos išlaidos – tiesioginės išlaidos veiklos(-ų), kurią(-ias) projekto vykdytojas pilna apimtimi perduoda įgyvendinti trečiajai šaliai (paslaugų teikėjui, prekių tiekėjui ar rangovui).
- Paraiškos biudžete nurodytos statybos, rekonstravimo, remonto ir kitų darbų, tai pat įrangos, įrenginių ir kito ilgalaikio turto įsigijimo išlaidos (kai jos įsigyjamos iš trečiųjų šalių) laikomos projekto veiklų rangos išlaidomis;
- Nekilnojamojo turto išlaidos laikomos veiklų rangos išlaidomis;

Projekto veiklų rangos išlaidos - pavyzdžiai

1 pavyzdys:

- Projekto vykdytojas pats (ūkio rangos būdu) atlieka remonto darbus savo gamybiniame pastate.
- Darbų išlaidos nenurodytos projekto biudžete, tačiau paraiškoje ir/ar prie išlaidų pagrindimo nurodyta, kad gamybinio pastato remonto veiklą atlieka pats projekto vykdytojas.
- Perkamos tik prekės (statybinės medžiagos). Paraiškos biudžeto 5.1 eilutėje nurodytos tų prekių įsigijimo išlaidos.
- Šių prekių (medžiagų) įsigijimo išlaidos nelaikomos veiklų rangos išlaidomis, kadangi veikla (gamybinio pastato remontas) nėra pilna apimtimi perduota įgyvendinti trečiajai šaliai, ją atlieka projekto vykdytojas.
- Techninė darbų priežiūra (kai iš trečiosios šalies perkama techninės priežiūros paslauga) – laikoma veiklų rangos išlaidomis

Projekto veiklų rangos išlaidos - pavyzdžiai

2 pavyzdys:

- Projekto vykdytojas pasitelkia rangovą remonto darbams atlikti gamybiniame pastate.
- Rangos darbų išlaidos nurodytos projekto biudžete, 5.2 eilutėje.
- Statybinių medžiagų įsigijimo išlaidos nurodytos projekto biudžete, 5.2 eilutėje.
- Rangos darbų ir susijusių prekių (medžiagų ir pan.) įsigijimo išlaidos pilna apimtimi laikomos veiklų rangos išlaidomis, kadangi veikla (gamybinio pastato remontas) pilna apimtimi perduota įgyvendinti trečiajai(-ioms) šaliai(-ims).

Projekto veiklų rangos išlaidos - pavyzdžiai

3 pavyzdys:

- Projekto vykdytojas/partneris savo jėgomis rengia galimybių studiją (išlaidos biudžete nenurodomos);
- Perka tik pavienes konsultacijas (pvz. vartotojų apklausos), kurios duomenys naudojami galimybių studijoje;
- Konsultacijų išlaidos nurodomos 5.2 eilutėje;
- Konsultacijų išlaidos nelaikomos veiklų rangos išlaidomis, kadangi veikla (galimybių studijos parengimas) nėra pilna apimtimi perduota įgyvendinti trečiajai šaliai (t. y. didžiąją veiklos dalį atlieka pats projekto vykdytojas/partneris).
- Jei būtų perkamas galimybių studijos, verslo plano, techninio projekto, kito dokumento parengimas pilna apimtimi – laikoma veiklų rangos išlaidomis;

Kokios išlaidos laikytinos veiklų rangos išlaidomis?

Išlaidų pobūdis	Ar veiklų rangos išlaidos?
Naujų prekių įsigijimo	Sprendžiama individualiai, priklauso nuo to, kas vykdo veiklą (siekia rezultato), kuriai naudojamos tos prekės
Darbų įsigijimo	Jei biudžete nurodomos darbų išlaidos, vadinasi, yra samdomas rangovas – visos darbų įsigijimo išlaidos (100 proc.) pagal šią eilutę priskiriamos veiklų rangos išlaidoms
Paslaugų įsigijimo	Sprendžiama individualiai, priklauso nuo to, kas vykdo veiklą (siekia rezultato), dėl kurios perkamos paslaugos
Bendrosios išlaidos	Sprendžiama individualiai, daugeliu atveju laikoma veiklų rangos išlaidomis
Viešinimo išlaidos	Sprendžiama individualiai, priklauso nuo to, kas vykdo viešinimo veiklą (siekia rezultato). Plakato ar stendo išlaidos gamybos ir įrengimo (kai perkama iš trečiųjų šalių) išlaidos priskiriamos veiklų rangos išlaidoms
Savanoriškas darbas	Ne – šios išlaidos nepriskiriamos veiklų rangos išlaidoms
Nekilnojamasis turtas	Taip - visos išlaidos (100 proc.) pagal šią eilutę priskiriamos veiklų rangos išlaidoms

FN taikymas projekto įgyvendinimo metu

- Projekto paraiškoje pareiškėjas gali nurodyti **mažesnę negu pagal Aprašą taikytina FN**. Tokiu atveju paramos sutartyje nustatoma pareiškėjo nurodyta FN;
- Netiesioginės išlaidos pagal FN apmokamos su kiekvienu mokėjimo prašymu. Netiesioginių išlaidų suma apskaičiuojama **tinkamų finansuoti tiesioginių išlaidų** sumą padauginus iš paramos sutartyje nustatytos FN;
- Jei nustatomos netinkamos finansuoti tiesiogines projekto išlaidas, nuo jų pagal FN apskaičiuotos netiesioginės išlaidos taip pat pripažįstamos netinkamomis finansuoti;
- Jei projekto vykdytojo faktinės išlaidos yra didesnės negu apmokamos pagal FN, **skirtumą jis apmoka iš savo nuosavų lėšų** (nelaikoma tinkamomis finansuoti išlaidomis)

Išlaidų pagrindimas taikant FN (1)

- Kai projekto netiesioginės išlaidos apmokamos taikant paramos sutartyje nustatytą FN, su MP neprašoma teikti šių išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentų;
 - **Išskyrus vieną atveį, kai:**
 - veiklų rangos išlaidų dalis (nuo visų tiesioginių tinkamų finansuoti projekto išlaidų) lygi 100 proc.,
- IR**
- projekto administravimas pilna apimtimi (100 proc.) perduotas (pagal paslaugų sutartį) trečiajai šaliai (paslaugų tiekėjui).

Tokiu atveju projekto netiesioginės išlaidos grindžiamos išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentais ir apmokamos pagal faktą, neviršijant taikant nustatytą FN (12 proc.) apskaičiuotos netiesioginių išlaidų sumos.

Išlaidų pagrindimas taikant FN (2)

Tiesioginių išlaidų veiklų rangos proc.	Netiesioginių išlaidų veiklų rangos proc.	FN taikymas
<100	<100	Pagal metodiką apskaičiuota FN (12-24 proc.)
100	<100	Pagal metodiką apskaičiuota FN (12-24 proc.)
<100	100	Pagal metodiką apskaičiuota FN (12-24 proc.)
100	100	Netiesioginės išlaidos grindžiamos išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentais, neviršijant 12 proc. nuo tiesioginių išlaidų

Netiesioginių išlaidų FN patikra

- Projekto sutartyje nustatyta FN dar kartą įvertinama tikrinant galutinį MP:
 - Nustačius, kad FN turėjo būti mažesnė ir todėl projekto vykdytojui buvo išmokėta didesnė, nei priklauso, netiesioginių projekto išlaidų suma, išmokėtų lėšų perviršis yra susigrąžinamas (arba nesumokamas);
 - Nustačius, kad FN galėtų būti didesnė (pvz., dėl sumažėjusios veiklų rangos dalies), FN nėra keičiama.
- Kitais atvejais paramos sutartyje nustatyta FN nėra keičiama.

AČIŪ